

PRODUCTORS DE LES BALEARS

Situació actual i potencial competitivitat · Desembre 2020

Associació d'Empreses Productives de les Illes Balears

Gremi Boters, 37

07009 Palma

www.aepib.org

Elaboració

Fundació IMPULSA BALEARS

Data de publicació

Desembre 2020

ÍNDEX

3	RESUM EXECUTIU
7	INTRODUCCIÓ
9	MASSA CRÍTICA I CAPACITAT DE RESILIÈNCIA
15	ESTRUCTURA I DINÀMICA EMPRESARIAL
19	FONAMENTS PRODUCTIUS I ESTRATÈGIA EMPRESARIAL
25	MERCATS DE DESTINACIÓ I CAPACITAT EXPORTADORA
29	RELACIONS INTERSECTORIALS

RESUM EXECUTIU

L'objectiu de '**Productors de les Balears · Situació actual i potencial competitiu**' consisteix en abordar l'estat en què es troben els segments productius en què operen una sèrie de productors (d'ara endavant, 'productors de les Balears') que destaquen, sobretot, per la intensa connexió que mantenen amb les especificitats i atributs del territori. Així mateix, l'informe aproxima i connecta a la situació d'aquests segments els atributs de la proposta de valor d'aquests actors, uns atributs que determinen el seu potencial per contribuir a l'impuls de la competitivitat global de l'arxipèlag.

Els 'productors de les Balears' operen en tres especialitzacions –l'agroindústria, la moda i l'hàbitat– que es despleguen, fonamentalment, en l'àmbit de la indústria manufacturera de les illes. Un sector que afronta un desafiament important enfront de la globalització i les intenses mutacions econòmiques, socials i tecnològiques que han alterat significativament els seus processos d'aprovisionament, producció i comercialització. En un context en què els fonaments microeconòmics de la posició competitiva de les regions prenen una rellevància especial, el rol dels 'productors de les Balears' pot ser clau per plantejar una renovació industrial a través d'una oferta de béns i serveis més variats, connectats a les fortaleses del territori i, en darrera instància, més complexos en termes del coneixement productiu que incorporen. Els reptes i les oportunitats que sorgeixen d'aquesta aposta són assumibles des del comportament que, en l'actualitat, els segments als quals els 'productors de les Balears' es vinculen, presenten respecte dels principals factors impulsors de la competitivitat, que són:

Massa crítica i capacitat de resiliència

- Els segments d'activitat en què operen els 'productors de les Balears' generen un valor afegit brut de 337,26 milions d'euros anuals, un import que representa l'1,2% de l'agregat regional. Des d'un punt de vista estrictament industrial, el valor afegit generat equival al 17,1% de la indústria manufacturera de les illes.
- Tres quartes parts de la generació de valor afegit brut del sector descansa en l'agroindústria (74,8%) i la resta emana de les especialitzacions en l'hàbitat (13,4%) i la moda (11,8%).
- L'empremta territorial dels segments en què operen els 'productors de les Balears' és més fonda a Menorca –que aporten el 3% del valor afegit insular, amb una forta vinculació a la moda–, seguida de Mallorca (1,1%) –recolzada en l'hàbitat i l'agroindústria– i les Pitiüses (1%) –amb la menor connotació manufacturera, però sí de distribució comercial d'aliments i begudes.

- Els segments vinculats als 'productors de les Balears' compten amb una massa crítica formada per 864 empreses que ocupen a un total de 8.822 treballadors. Aquesta massa crítica ha evolucionat positivament durant la darrera dècada, període durant el qual el nombre d'empreses en actiu s'ha incrementat de manera moderada (0,6%) i els efectius laborals han crescut significativament (24,1%).

Estructura i dinàmica empresarial

- Els segments industrials en què operen els 'productors de les Balears' presenten un grau d'atomització lleugerament inferior a l'agregat sectorial i regional, per tal com el nombre d'empreses que no disposen de cap assalariat es limita al 39,1% (vs 56,2%, total sectors).
- Els segments d'interès per als 'productors de les Balears' són capaços de mantenir una proporció d'unitats tant al tram de la petita-empresa (9,9%, entre 10 i 49 assalariats) com, fins i tot, al de la mitjana-empresa (1,1%, entre 50 i 200 assalariats) superior al teixit manufacturer i no agrari de l'arxipèlag.
- Els canvis soferts en l'estructura industrial de les illes no ha deturat la dinàmica empresarial en els segments directament vinculats a l'activitat que duen a terme els 'productors de les Balears', de manera que la rotació del teixit estrictament manufacturer ha afectat a prop d'una setena part de l'estoc d'unitats actives (13,2%). La taxa de natalitat dels nous negocis (7,2%) supera la taxa de mortalitat dels negocis existents (6,1%).

Fonaments productius i estratègia empresarial

- La major part dels 'productors de les Balears' operen en segments industrials que generen valor afegit des d'activitats intensives en mà d'obra (59,8%) o recursos naturals (39,6%), fet que no facilita defugir de la dependència del control de costos, ja siguin laborals o vinculats a les matèries primeres, com a factor principal per competir.
- La formació del capital humà i la integració de les noves tecnologies esdevenen palanques clau per impulsar l'eficiència i, amb aquesta, la rendibilitat de l'activitat que duen a terme els 'productors de les Balears' i, per extensió, de la resta d'actors amb els quals es relacionen en els segments en què operen.
- L'estratègia empresarial en les diferents especialitzacions que treballen els 'productors de les Balears' denota la preferència per mantenir una estructura financera sanejada i amb capacitat de resposta tant a curt termini com a llarg termini. De fet, les unitats actives mantenen una estructura de passiu en què l'aportació dels fons propis (61,2%) revela una dependència dels fons aliens inferior a la mitjana de la indústria manufacturera i, especialment, del conjunt del teixit no agrari balear.

- És possible plantejar escenaris que fomentin i/o facilitin la reinversió orientada a la transformació de la base productiva per produir des de nivells d'eficiència i d'innovació més elevats. El cert és que l'assignatura pendent es continua centrant en l'impuls de la productivitat, per tal de minorar la pressió dels costos laborals unitaris sobre els marges, avui situada en el 69% del valor afegit generat.

Relacions intersectorials

- Els segments relacionats amb l'activitat dels 'productors de les Balears' formen part de 10 dels 47 *traded clusters* definits per l'European Cluster Observatory de la Comissió Europea com entorns productius proclius a la competència exterior, la innovació i la remuneració de salaris més elevats, i que tenen presència a l'arxipèlag.
- Els 10 *traded clusters* vinculats amb l'activitat dels 'productors de les Balears' tenen participació en 8 de les 10 indústries emergents amb representació a l'arxipèlag, les quals relacionen 33 clústers de la cartera balear i engloben un total de 101.118 llocs de feina, o el que és el mateix, un de cada cinc treballadors de les illes (20%).
- Les indústries emergents, com les indústries experiència, les indústries digitals o el *packaging* avançat, entre d'altres, obren als 'productors de les Balears' un ampli ventall d'oportunitats d'interrelació amb tot tipus d'activitats adscrites a l'àrea del màrqueting, el disseny i la publicitat, la distribució i el comerç electrònic o l'alta tecnologia.

En aquest context, la cooperació entre els actors que s'identifiquen com a 'productors de les Balears' i els actors que formen o són susceptibles de formar part de la seva cadena de valor és clau per forjar una visió estratègica capaç de materialitzar-se en una proposta competitiva única i diferenciada per a les illes. La vinculació al territori és, en aquest sentit, un element clau si es troba la fórmula per capitalitzar-la. Des d'aquesta perspectiva, no es tracta d'apel·lar a valors a preservar, sinó de valors a projectar en els mercats internacionals, exigents i complexos, però també oberts a múltiples oportunitats per aquells actors disposats a innovar, a ser més eficients, però també més sostenibles i responsables. Així doncs, l'aposta de les illes per transitar cap a segments industrials de més valor afegit que pugui descansar sobre la proposta dels 'productors de les Balears', s'hauria de dirigir a fomentar la intensitat tecnològica i a incentivar que la inversió es reorienti cap a actius intangibles basats en el coneixement, ja sigui heretat o adquirit. Una qüestió que pot aprofitar que la fragmentació de la producció inherent a les cadenes globals de valor està permetent actualment desenvolupar i mantenir activitats en serveis avançats relacionats amb el procés industrial –com són el disseny, la R+D, el màrqueting o l'assistència postvenda–, unes activitats que casen molt bé amb l'orientació dels 'productors de les Balears'.

	Especialització	Segment	Codi CNAE-2009
	AGROINDÚSTRIA	Matèries primes	[Grup 0113]
		Aliments i begudes	[Grups 1013, 1043, 1084, 1102, 1105]
		Comerç a l'engròs	[Grups 4631, 4634, 4637, 4639]
	MODA	Vestit	[Grup 1419]
		Calçat	[Grup 1520]
	HÀBITAT	Tèxtil	[Grups 1310,1320]
		Materials i revestiments	[Grups 2313, 2331, 2341, 2352]
		Mobiliari i il·luminació	[Grups 2740, 3101-3109]

“ Els 'productors de les Balears'

INTRODUCCIÓ

En l'entramat primari i industrial de les illes hi operen, actualment, una sèrie de productors (d'ara endavant, 'productors de les Balears') que destaquen, sobretot, per la intensa connexió que mantenen amb les especificitats i atributs del territori. En un context en què les regions, com les Balears, troben avui la seva principal basa en els fonaments microeconòmics de la posició competitiva, aquests productors atresoren un potencial que pot ser clau a l'hora d'apostar per la reespecialització industrial de les illes. Una reespecialització que descansa, necessàriament, en l'aprofitament de les bases de coneixement productiu acumulades –sobretot en l'àmbit manufacturer– i la capacitat de posar en valor les relacions del secundari amb la resta d'esferes del teixit productiu. Des d'aquesta perspectiva, la possibilitat dels 'productors de les Balears' per desenvolupar-se i contribuir, efectivament, a formular una nova proposta de valor industrial, única i diferenciada per a les illes, se subjecta, en gran manera, a la capacitat competitiva dels segments en què operen, atenent a factors impulsors tan rellevants, com ara: (i) la massa crítica i la capacitat de resiliència, (ii) l'estructura i la dinàmica empresarial, (iii) els fonaments productius i l'estratègia empresarial, (iv) els mercats de destinació i la capacitat exportadora i (v) les interrelacions que estableixen amb la resta del teixit productiu de les illes.

En termes generals, no es pot obviar que l'activitat dels 'productors de les Balears' es duu a terme en un context en què la realitat industrial de l'arxipèlag s'ha vist fortament afectada durant les darreres dècades per un procés de globalització creixent, així com per unes intenses mutacions econòmiques, socials i tecnològiques que han afectat seriosament la manera de concebre i abordar els processos d'aprovisionament, producció i comercialització en la major part dels segments. Amb tot, la indústria pot contribuir a l'impuls de la competitivitat global de les Balears des de la renovació d'una oferta de béns i serveis més variats, connectats a les fortaleeses del territori i, en darrera instància, més complexos en termes del coneixement productiu que incorporen.¹

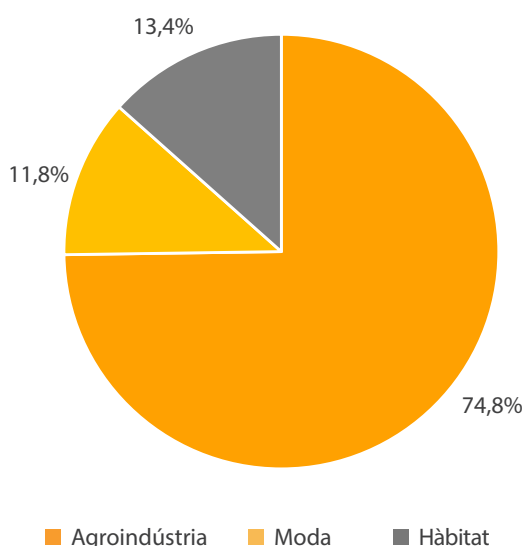
La proposta dels 'productors de les Balears' s'estén, avui, a través d'una àmplia gamma de segments manufacturadors de llarga tradició a l'arxipèlag que se situen en l'àmbit de tres especialitzacions, que són l'agroindústria –amb una clara vinculació amb l'activitat primària i l'activitat de distribució dels productes generats–, la moda –tant des del disseny i producció de vestit com de calçat– i l'hàbitat –en activitats relacionades amb el tèxtil, la fabricació de materials i revestiments diversos (ceràmica, rajoles, vidre, etc.) i el mobiliari i la il·luminació.

¹ Per a més informació, consultau Fundació IMPULSA BALEARS. *La contribució de la indústria a la competitivitat global de les Balears*. *ildossiers*, número 2. Desembre 2017. Disponible a: <http://www.impulsabalears.org/index.php/ca/recursos/i-publicacions/i-dossiers/dossier-numero-2>.

MASSA CRÍTICA I CAPACITAT DE RESILIÈNCIA

Els segments d'activitat en què operen els 'productors de les Balears' generen un valor afegit brut de 337,26 milions d'euros anuals,² un import que representa l'1,2% de l'agregat regional. En termes més específics, prop de tres quartes parts d'aquest valor afegit es genera a través de l'agroindústria (74,8%) –d'acord amb l'aportació del segment relacionat amb el comerç a l'engròs de matèries primeres i agroindustrials (54,6%), la fabricació d'aliments i begudes (15,2%) i, en una menor mesura, l'activitat primària, vinculada als cultius (5%)–. La quarta part restant de valor afegit generat per aquest conjunt de segments respon a l'especialització en l'hàbitat (13,4%) –a través de segments vinculats al mobiliari i la il·luminació (12,1%), els materials i revestiments (0,8%) o el tèxtil (0,5%)– i en moda (11,8%) –pel que fa a la manufactura de calçat (10,6%) i vestit (1,2%).

Amb tot, si es prenen únicament com a referència els segments productius de caràcter estrictament industrial, el valor afegit generat equival al 17,1% del valor afegit brut de la indústria manufacturera de l'arxipèlag. Acotant l'activitat que els 'productors de les Balears' mantenen en aquesta esfera productiva, l'aportació de les tres principals especialitzacions considerades és força equilibrada, per tal com s'apropa a un terç tant en el cas de l'agroindústria (37,5%) –cenyida, ara, tan sols a la manufactura d'aliments i begudes–, l'hàbitat (33,2%) i la moda (29,2%).

Gràfic 1

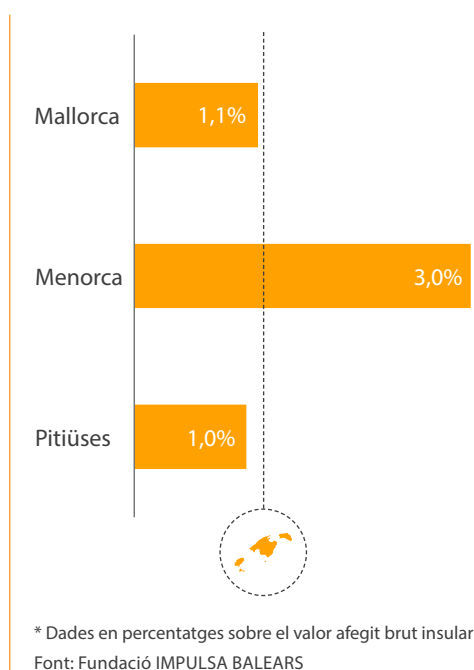
Distribució del valor afegit brut per especialització dels 'productors de les Balears'

* Dades referents a l'exercici 2017
Font: Fundació IMPULSA BALEARS

² Dades de la Fundació IMPULSA BALEARS. [iespecialització](http://www.impulsabalears.org/index.php/ca/recursos/i-eines/i-especialitzacio). Gener 2020. Disponible a: [http://www.impulsabalears.org/index.php/ca/recursos/i-eines/i-especialització](http://www.impulsabalears.org/index.php/ca/recursos/i-eines/i-especialitzacio).

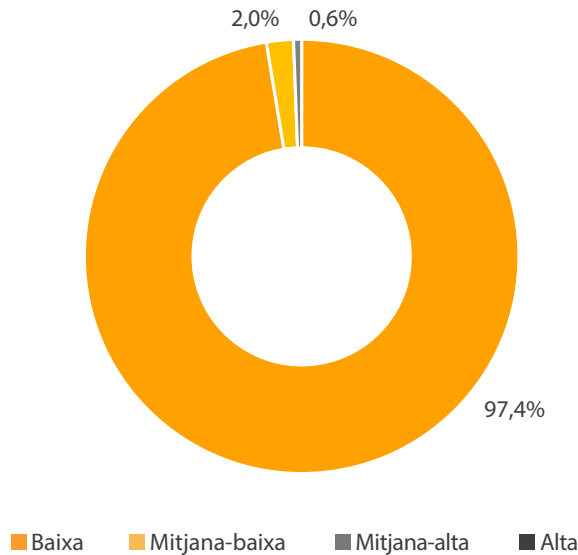
Amb tot, l'empremta dels segments en què operen els 'productors de les Balears' varia de manera significativa arreu de l'arxipèlag i d'acord, sobretot, amb la tradició industrial de cadascuna de les illes. D'aquesta manera, l'aportació més elevada dels segments considerats al valor afegit insular correspon a Menorca (3% vs 1,2%, Balears), mentre que a Mallorca i les Pitiüses se situa lleugerament part davall de la mitjana regional (1,1% i 1%, respectivament). El cert és que aquestes empremtes responen a perfils d'especialització distints que permeten ubicar territorialment on se situen les diferents bases de coneixement productiu i els atributs i valors locals (clima, tradició, herència, actius, sensibilitats...) als quals es vinculen. Així les coses, Menorca presenta una concentració més alta que la mitjana regional, sobretot, en l'àmbit de la moda –fortament vinculada al segment del calçat–, mentre que les Pitiüses, amb una molt baixa presència industrial, es desmarquen lleugerament a través de l'agroindústria –relacionada, sobretot, amb els segments de la distribució comercial d'aliments i begudes–. Mallorca, com a territori més diversificat i de major mida, s'assimila força a la mitjana balear i compta amb una presència relativa superior d'activitat en el camp de l'hàbitat i els segments agroindustrials relacionats amb l'activitat primària i la indústria alimentària.

Gràfic 2
Empremta territorial de l'especialització
dels 'productors de les Balears'

Val a dir que la major part de l'activitat dels 'productors de les Balears' es desenvolupa en segments industrials d'intensitat tecnològica baixa (97,4%) –d'acord amb el pes de la indústria dels aliments, els tèxtils, el vestit, el calçat i els mobles– o mitjana-baixa (2%) –d'acord amb la presència de fabricants de materials i revestiments–, de manera que només una petita fracció de l'hàbitat –l'orientada a la fabricació d'elements d'il·luminació– se situa,

d'acord amb les taxonomies vigents,³ en un tram d'intensitat tecnològica mitjana-alta (0,6%). Aquesta orientació del coneixement productiu en els segments vinculats als 'productors de les Balears', que manté i amplifica la tendència observada al teixit manufacturer regional, condiona la capacitat per diferenciar el producte i, en tot cas, per millorar la resiliència enfront de períodes recessius.

Gràfic 3

Distribució dels segments industrials per intensitat tecnològica

* Dades en percentatges sobre el valor afegit brut corresponents a 2017
 Font: Fundació IMPULSA BALEARS

Actualment, la massa crítica per afrontar aquest repte en els segments relacionats amb 'els productors de les Balears' resideix en un conjunt de 864 empreses, les quals representen un 1,5% del teixit empresarial de l'arxipèlag i acullen un total de 8.822 treballadors afiliats a la Seguretat Social.⁴ Si s'apel·la, novament, a la vessant purament manufacturera de l'especialització que mantenen els 'productors de les Balears', es comptabilitzen un total de 428 empreses que ocupen a 3.729 efectius laborals, unes xifres que representen prop d'una sisena part de la indústria manufacturera balear (15,5% i 16,1%, respectivament).

Aquesta massa crítica ha evolucionat positivament durant la darrera dècada, període durant el qual el nombre d'empreses en actiu s'ha incrementat de manera moderada (0,6%) i els efectius laborals han crescut significativament (24,1%). Val a dir que aquest comportament s'explica, fonamentalment, pels segments no industrials –relacionats amb l'activitat primària i comercial de l'especialització en agroindústria–, atès que els segments manufacturers

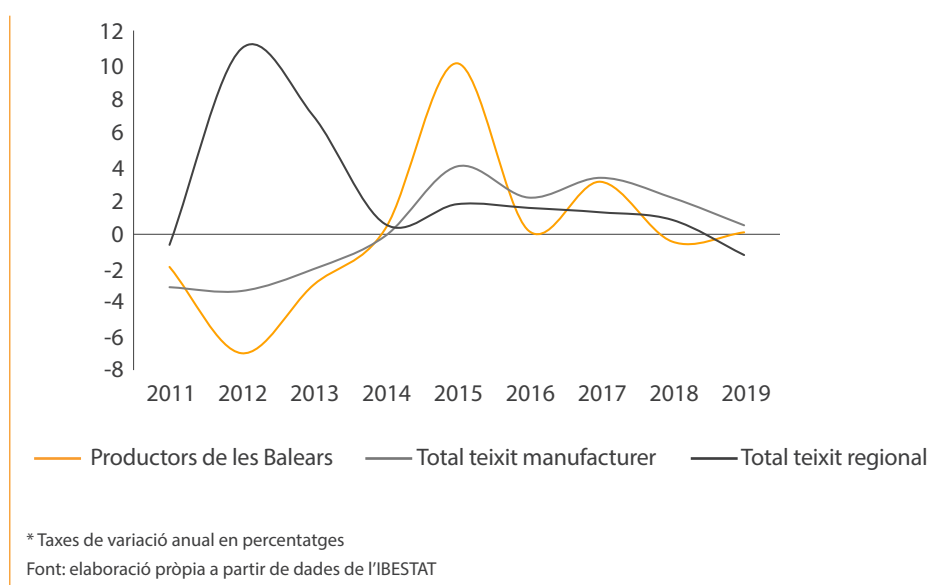
3 En aquest cas, s'apel·la a la taxonomia que distingeix les manufactures en quatre trams segons la seva intensitat tecnològica (alta, mitjana-alta, mitjana-baixa, baixa), proposada per l'OCDE. La indústria manufacturera balear manté, actualment, una fracció important de la generació de valor en segments d'intensitat tecnològica baixa (48,6%) o mitjana-baixa (37,1%), enfront dels segments d'intensitat tecnològica mitjana-alta (12,9%) o alta (1,3%). Sobre la font de les dades, ídem nota 2.

4 Dades de comptes de cotització d'empreses i treballadors afiliats a la Seguretat Social extretes de l'IBESTAT i referents a l'exercici 2019.

han acusat un retrocés, tant en termes d'unitats empresarials (-9,7%) com de treballadors ocupats (-7,1%).

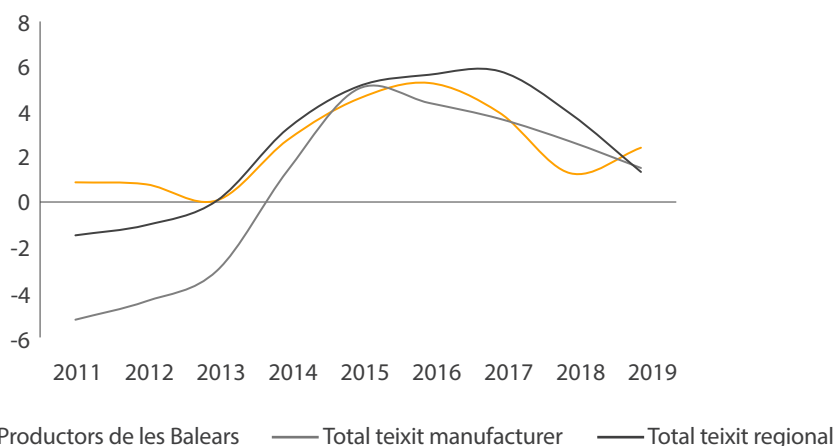
Així, doncs, pel que fa a la massa crítica empresarial, les unitats operatives han defallit en l'àmbit de la moda (-23,6%) –d'acord amb un comportament força similar dels segments del vestit (-23,5%) i del calçat (-23,6%)– i l'hàbitat (-11,8%) –per tal com el descens en els segments de mobiliari i il·luminació (-13,2%) i materials i revestiments (-8,9%) han compensat l'ascens del segment tèxtil (43,8%)–. La fabricació d'aliments i begudes també ha posat el contrapunt positiu (5,5%) a la vessant industrial, acompanyada de la tendència a l'alça de l'activitat primària del conreu de matèries primeres (64,8%) i la distribució comercial a l'engròs dels productes generats (4,3%).

Gràfic 4
Evolució de l'afiliació empresarial

En tot cas, el reflex de l'activitat empresarial en els registres laborals ha estat menys desfavorable, de manera que la retallada de les plantilles s'ha concentrat, especialment, en l'àmbit de la moda (-18,7%) –únicament en el segment del calçat (-21,6% vs 8,5%, vestit)– i, en una menor mesura, en el segment de la fabricació d'aliments i begudes (-1,3%) –que no ha pogut desbancar el repunt de l'ocupació que ha tenguut lloc a l'agroindústria (47,2%), per mà de l'ascens a les activitats primària i comercial associades–. Així les coses, l'ocupació en l'entorn de l'hàbitat ha mostrat una major resiliència durant la darrera dècada (1,1%) –atès que el repunt en el tèxtil (53,3%) i el mobiliari i la il·luminació (1%) ha compensat la caiguda en el segment de fabricació de materials i revestiments (-11,4%).

Gràfic 5
Evolució de l'afiliació de treballadors

* Taxes de variació anual en percentatges

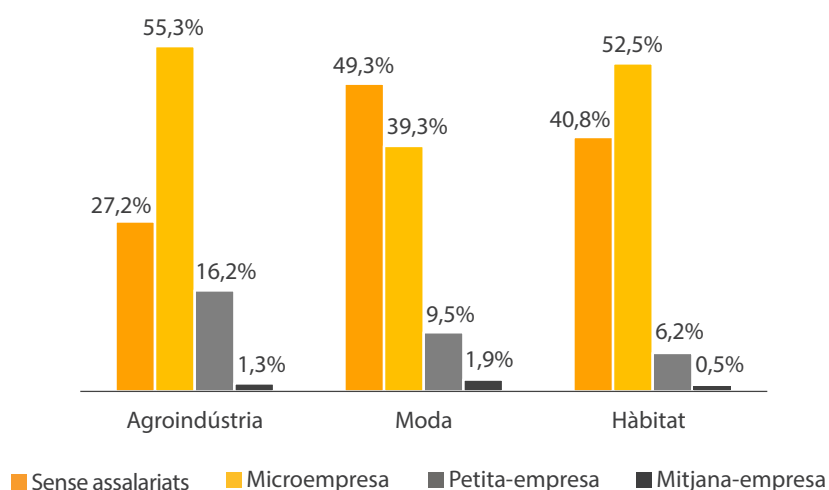
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT

Amb tot, cal prendre en compte que els 'productors de les Balears' formen part d'una massa crítica afectada per les debilitats estructurals que ha acumulat durant les darreres dècades el teixit industrial de les illes. Aquest procés d'erosió industrial es reflecteix en una caiguda del valor afegit manufacturer del 18% pel període 2010-2019, una taxa que capgira el signe a l'evolució real del conjunt de l'economia balear (17,2%) i que, contrasta, en tot cas, amb el creixement que la indústria manufacturera ha acumulat, durant el mateix període, tant a nivell nacional (7,2%) com europeu (17,8%). Val a dir que aquests registres denoten, així mateix, la necessitat d'identificar actors a través dels quals sigui possible reforçar la capacitat de resiliència del sector, en la manera que la pèrdua de valor afegit manufacturer computada durant els darrers anys de recessió a l'arxipèlag (-24,6%, 2010-2014) ha marcat un clar diferencial respecte de l'entorn competitiu (-6,4%, Espanya; 5,1%, UE-28), tal i com ha succeït, en el quinquenni posterior (2015-2019), pel que fa a l'embranchida de la recuperació (8,8% vs 14,5%, Espanya; 12,1%, UE-28).⁵

⁵ Taxes de variació real del valor afegit brut de la indústria manufacturera obtingudes a partir dels resultats la comptabilitat nacional i regional publicats per l'INE i l'Eurostat.

ESTRUCTURA I DINÀMICA EMPRESARIAL

Els segments industrials en què operen els 'productors de les Balears' presenten, d'acord amb les dades disponibles,⁶ un grau d'atomització lleugerament inferior a l'agregat sectorial i regional. I és que el nombre d'empreses que no disposen de cap assalariat equival al 39,1% de les unitats actives, percentatge que rebaixa la mitjana del teixit manufacturer (40,3%) i, especialment, la del conjunt del teixit no agrari de les illes (56,2%). Aquesta circumstància es produeix de manera més accentuada en els segments que, per terme general, se sostenen en processos de producció industrial que requereixen d'una major mobilització de treballadors, com són la fabricació d'aliments i begudes (27,2%), en l'àmbit de l'agroindústria; la fabricació de calçat (31,6%), en el de la moda; i, així mateix, la manufactura de tèxtils (16,7%) i de materials i revestiments (35%), en el camp de l'hàbitat. Per contra, les unitats sense assalariats a càrrec superen o s'apropen a la majoria en els segments del vestit (64,6%) i del mobiliari i la il·luminació (42,3%).

Gràfic 6

Distribució del teixit empresarial per mida

* Dades corresponents a l'1 de gener de 2020

Font: elaboració pròpia d'acord amb dades de l'INE

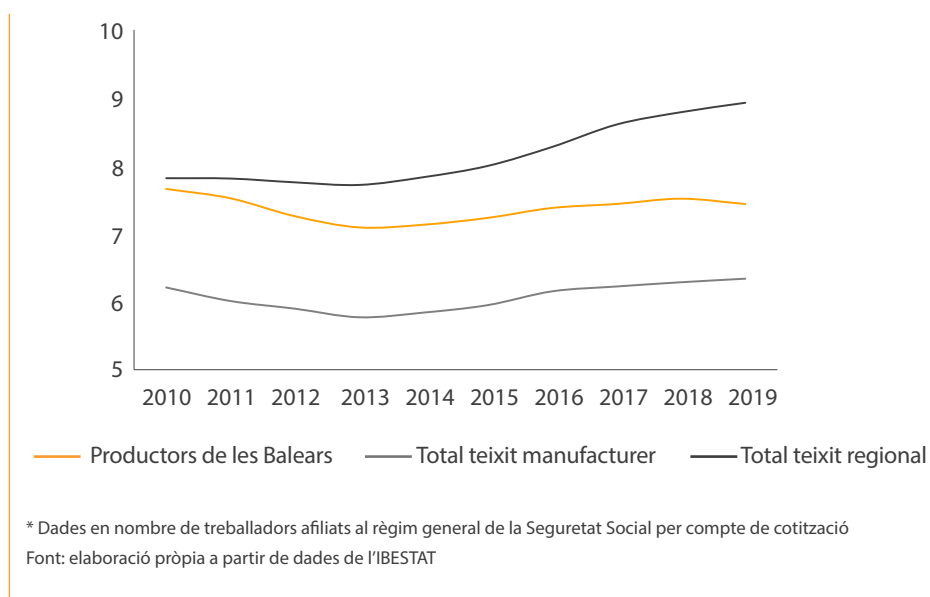
Seguint aquesta mateixa línia, els segments considerats presenten una incidència de la microempresa (i.e. amb menys de 10 assalariats), que voreja la meitat de les unitats operatives (49,9%) i, per tant, sensiblement inferior a la mitjana de la indústria manufacturera (50%) i, sobretot, a la del conjunt del teixit no agrari balear (39,4%). D'aquesta manera, els segments d'interès per als 'productors de les Balears' són capaços de mantenir una proporció d'unitats tant al tram de la petita-empresa (9,9%, entre 10 i 49 assalariats) com, fins i tot, al de la mitjana-empresa (1,1%, entre

⁶ Dades extretes del *Directorio central de empresas* de l'INE, amb data 1 de gener de 2020, únicament referides als segments estrictament manufacturera. Cal tenir en compte que, d'acord amb la informació que ofereix la font, els segments s'han delimitat a partir de la CNAE-2009 a 3 dígits i, per tant, poden incloure activitats que depassin la delimitació efectuada pels àmbits d'operació dels 'productors de les Balears'.

50 i 200 assalariats) superior al teixit manufacturer (8,9% i 0,7%, respectivament) i no agrari de l'arxipèlag (3,8% i 0,5%, respectivament).

D'acord amb aquesta distribució de les unitats actives, les darreres dades disponibles assenyalen que la mida de les empreses en els segments industrials en què operen els 'productors de les Balears' se situa en una mitjana de 7,4 treballadors. Aquesta xifra, que supera la mitjana manufacturera (6,3) però que no assoleix la mitjana no agrària regional (8,9), posa en relleu la recuperació d'una part del terreny que s'havia perdut al llarg dels darrers anys de la passada recessió (7,1, 2014; 7,7, 2010).

Gràfic 7
Evolució de la mida mitjana empresarial

Aquesta qüestió revesteix una importància especial si es pren en compte que la mida sol ser un factor directament relacionat amb la capacitat competitiva de les empreses i, per extensió, del segment o especialització productiva en què operen. Per una qüestió d'escala, però també de possibilitats de forjar nous avantatges des de la incorporació de recursos més avançats –ja siguin tecnològics o humans–, però també d'accedir a fonts de finançament més variades que acompanyin el desenvolupament de projectes ambiciosos de modernització i innovació. En el cas dels 'productors de les Balears', el guany de mida sovint pot anar associat a l'alteració dels models de negoci originals, possiblement orientats a sostenir propostes vinculades a l'explotació d'una activitat eminentment artesana, i transitar cap a estructures més àmplies, obertes i sofisticades tant des del punt de vista dels processos productius com de la gestió empresarial.

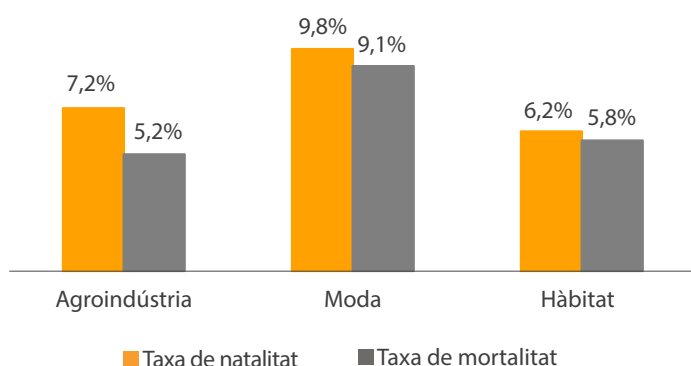
Com a referència d'aquesta qüestió, les xifres més recents⁷ mostren en els segments industrials directament relacionats amb els 'productors de les Balears', que els negocis operen majoritàriament sota la fórmula de persona física en la indústria del vestit (83,8%), en l'àmbit de la moda, i del tèxtil (66,5%) i el mobiliari i la il·luminació

⁷ Dades extretes de la *Demografia armonitzada de empreses* de l'INE, corresponent a l'exercici 2018, únicament referides als segments estrictament manufacturers. Cal tenir en compte que, d'acord amb la informació que ofereix la font, els segments s'han delimitat a partir de la CNAE-2009 a 2 dígits i, per tant, poden incloure activitats que depassen la delimitació efectuada pels àmbits d'operació dels 'productors de les Balears'.

(54,5%), en el de l'hàbitat. A la resta de segments hi predominen, doncs, les persones jurídiques en forma de societat anònima o de responsabilitat limitada, especialment en la fabricació de materials i revestiments (64,3%), la fabricació d'aliments i begudes (58,2%) o la manufactura del calçat (49,6%).

Així mateix, els canvis soferts en l'estructura industrial de les illes no ha deturat la dinàmica empresarial en els segments directament vinculats a l'activitat que duen a terme els 'productors de les Balears'. D'aquesta manera, la rotació del teixit estrictament manufacturer que s'hi vincula ha afectat a prop d'una setena part de l'estoc d'unitats actives (13,2%, 2018), una proporció que pràcticament reproduïx la que es registrava en els darrers compassos de la darrera fase recessiva (13,3%, 2013), però que s'explica per motius ben oposats. I és que les noves oportunitats de negoci sorgides en el transcurs de la recuperació econòmica han propiciat que les taxes de natalitat (7,2%) i mortalitat (6,1%) d'aquesta fracció del teixit capgirassin en positiu la relació que varen arribar a mantenir en les hores baixes del passat cicle econòmic (5,4% i 7,8%, respectivament).

Amb tot, el dinamisme empresarial és especialment intens en l'àmbit de la moda, amb una taxa de rotació que afecta a prop d'una de cada cinc unitats actives (18,9%), d'acord amb un intens procés de destrucció creativa que situa en nivells similars tant la taxa de natalitat (9,8%) com de mortalitat (9,1%). Aquest fet, que s'explica, fonamentalment, pel comportament del segment del vestit, contrasta amb l'estabilitat que s'observa, per exemple, en el camp de l'hàbitat, amb una taxa de rotació que afecta a poc més d'una de cada deu unitats actives (11,9%), per mor de l'estancament en el segment de la fabricació de materials i revestiments, atès que la incidència de la creació de nous negocis en aquest segment (2,3%), a més de ser la més minsa, queda totalment compensada per la incidència de la mort dels negocis existents (2,3%). Una situació molt similar, encara que no tan extrema, succeeix en el segment del mobiliari i la il·luminació (6,7%, natalitat vs 6,5%, mortalitat) i també del tèxtil (9,7%, natalitat vs 8,5%, mortalitat), en un clar contrast amb altres segments com el del calçat (7,4%, natalitat vs 3%, mortalitat) o, en l'àmbit de l'agroindústria, en la fabricació d'aliments i begudes (7,2%, natalitat vs 5,2%, mortalitat).

Gràfic 8
Demografia empresarial

* Dades de naixaments/morts sobre l'estoc d'empreses referents a l'exercici 2018

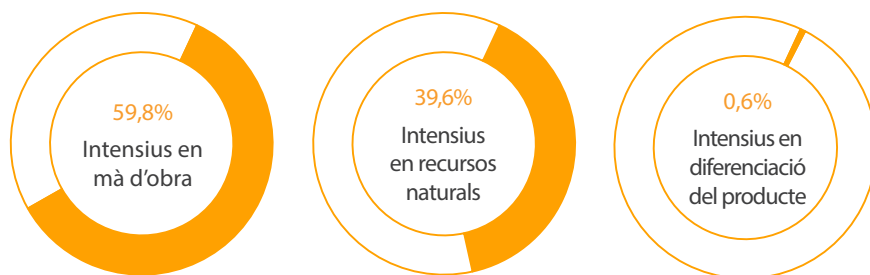
Font: elaboració pròpia d'acord amb dades de l'INE

8 La taxa de rotació recull la dinàmica empresarial que resulta de sumar les taxes de natalitat i mortalitat. La taxa de natalitat/mortalitat mesura el percentatge que representen els naixements/les morts d'empreses sobre el nombre total d'unitats actives. Respecte de la font i consideracions de les dades, idem nota 7.

FONAMENTS PRODUCTIUS

La identificació i aprofitament de noves fonts d'avantatge competitiu és essencial per assegurar la continuïtat i desenvolupament dels 'productors de les Balears' i, així mateix, per garantir que el teixit industrial al qual es vinculen mantengui un rol actiu en l'impuls de la competitivitat global de les Balears. En aquest afer, la capacitat d'aquests actors i, per extensió, dels segments en què operen per subjectar els processos de producció a nivell més elevats d'eficiència i d'innovació serà clau per configurar una proposta de valor reconeguda en l'oferta de productes que incorporin altes dosis de disseny, nous formats, nous serveis d'acompanyament i nous valors vinculats a la sostenibilitat i el respecte a l'entorn que connectin de manera diferent amb els consumidors.

D'entrada, cal tenir en compte que la major part dels 'productors de les Balears' operen en segments industrials que generen valor afegit des d'activitats intensives en mà d'obra (59,8%) –d'acord amb el pes de la indústria del vestit i del calçat, a l'àmbit de la moda, i del tèxtil i el mobiliari, al de l'hàbitat– o recursos naturals (39,6%) –vinculada a la fabricació d'aliments i begudes, en l'àmbit agroindustrial, i a la de materials i revestiments, altre cop a l'hàbitat–. I és que, seguint les taxonomies industrials vigents,⁹ només el segment relacionat amb la il·luminació (0,6%) explica la fracció de valor afegit que defuig de la dependència del control de costos, ja siguin laborals o vinculats a les matèries primeres, com a factor principal per competir, lluny d'altres esferes manufactureres que es recolzen, primerament, amb la ciència i la tecnologia.

Gràfic 9

Distribució dels segments industrials per fonament productiu principal

* Dades en percentatges sobre el valor afegit brut corresponents a 2017
Font: Fundació IMPULSA BALEARS

⁹ En aquest cas, s'apel·la a la taxonomia proposada per l'OCDE que distingeix les manufactures en funció de criteris tècnic-econòmics. La indústria manufacturera balear manté, actualment, una fracció important de la generació de valor en segments basats en la mà d'obra (59,8%) i els recursos naturals (39,6%) enfront de la diferenciació de producte (20,5%) o la ciència i la tecnologia (10,4%).

Respecte d'aquesta darrera qüestió, val a dir que l'activitat d'aquests segments s'emmarca en una realitat manufacturera regional en què l'estoc de capital tecnològic per treballador (2.037,13 €) amb prou feines equival a una quarta part de la mitjana del teixit (25,6%; 7.960,90 €, total sectors).¹⁰ Així mateix, cal prendre en compte que, en termes generals, el grau de capitalització de la indústria manufacturera balear, més enllà de la fracció purament tecnològica, també posa a disposició de cada treballador una dotació de capital (53.847,54 €) que equival a la meitat del conjunt de sectors de l'economia (51,2%; 105.268 €) i, al mateix temps, a la meitat també de la indústria manufacturera nacional (50,4%).

Afavorir la integració tecnològica als segments industrials en què hi operen actors amb capacitat per obtenir millores efectives dels processos de producció obliga, en tot cas, a reequilibrar la dotació de talent des de l'assegurament de les competències específiques i l'adequació de les necessitats empresarials a cadascuna de les especialitzacions que corresponen als 'productors de les Balears'. Segons les dades disponibles a tall d'activitat,¹¹ la branca industrial que recull bona part dels segments en què operen els 'productors de les Balears' relacionats amb la indústria de l'alimentació, el tèxtil, el vestit i el calçat, l'estructura de qualificacions presenta un desajust que afecta al 63% de la població ocupada. Aquest percentatge, que supera la mitjana regional (54,9%), respon sobretot a l'existència d'una important bossa d'infraqualificació (48,1% vs 36,6%, total sectors) i, en una menor mesura, al fenomen de la sobrequalificació (15% vs 18,2%, total sectors).

No es pot obviar que tant la formació del capital humà com la integració de les noves tecnologies esdevenen palanques clau per impulsar l'eficiència i, amb aquesta, la rendibilitat de l'activitat que duen a terme els 'productors de les Balears' i, per extensió, de la resta d'actors amb els quals es relacionen en els segments en què operen. Des d'aquesta perspectiva, l'estratègia empresarial en les diferents especialitzacions que treballen els 'productors de les Balears' denota la preferència per mantenir una estructura financera sanejada i amb capacitat de resposta tant a curt termini com a llarg termini.¹² En aquest sentit, les unitats actives mantenen una estructura de passiu en què els fons propis hi aporten el 61,2%, un percentatge que revela una dependència dels fons aliens inferior a la mitjana de la indústria

¹⁰ Dades de l'estoc de capital productiu i tecnològic corresponents a l'exercici 2016, extretes de la darrera actualització de la Fundación BBVA i l'IVIE. *El stock y los servicios de capital en España y su distribución territorial y sectorial (1964-2017)*. Julio de 2020. Base de dades disponible a: <http://www.fbbva.es/TLFU/microsites/stock09/fbbva_stock08_index.html>. Concretament, la dotació de capital tecnològic inclou les partides d'equipament d'oficina i *hardware*, comunicacions i *software*.

¹¹ Dades de la Fundació IMPULSA BALEARS. *italent*. Novembre 2019. Disponible a: <<http://www.impulsabalears.org/index.php/ca/recursos/i-eines/i-talent>>. La branca d'activitat més relacionada amb els segments en què operen els 'productors de les Balears' correspon a la denominació d'indústria de l'alimentació, tèxtil, cuir, fusta i paper.

¹² D'ara endavant, en aquesta secció, els ràtios de gestió economicofinancera han estat elaborats per la Fundació IMPULSA BALEARS, fan referència a l'exercici 2018 (el darrer pel qual es disposa de suficient informació comptable comparable) i responen a la metodologia i resultats generals publicats a través d'*l'empresa*. Juny 2020. Disponible a: <<http://www.impulsabalears.org/index.php/ca/recursos/i-eines/i-empresa>>.

manufacturerera (56,4%) i, especialment, del conjunt del teixit no agrari balear (48,1%). Aquesta situació s’ha vist afavorida pel procés d’amortització de deute dut a terme durant els darrers exercicis de recuperació econòmica i l’abaratiment del cost financer mitjà assumit (1,4% vs 1,7%, teixit no agrari), un fet que ha redundat en una millora tant de la ràtio de liquiditat (1,91) –o resposta de les obligacions financeres a curt termini i escàs risc de suspensió de pagaments– com de solvència (2,58) –o resposta a llarg termini i escàs risc de fallida– que ha eixamplat, encara més, el diferencial positiu que es manté, particularment, respecte de la resta del teixit manufacturer (1,70 i 2,29, respectivament) i, per terme general, del conjunt d’unitats no agràries (1,37 i 1,93, respectivament).

Taula 1
Ràtios d’equilibri financer

	Indicador	2013	2018
Productors de les Balears	Endeutament	1,85	1,63
	Solvència	2,18	2,58
	Liquiditat	1,61	1,91
	Autonomia financera	54,0%	61,2%
Indústria manufacturerera	Endeutament	1,98	1,77
	Solvència	2,02	2,29
	Liquiditat	1,53	1,70
	Autonomia financera	50,5%	56,4%
Total teixit regional	Endeutament	2,40	2,08
	Solvència	1,71	1,93
	Liquiditat	1,26	1,37
	Autonomia financera	41,7%	48,1%

Font: Fundació IMPULSA BALEARS

Enfront de l’equilibri financer que palesen les unitats d’aquests segments és possible plantejar escenaris que fomentin i/o facilitin la reinversió orientada a la transformació de la base productiva per produir des de nivells d’eficiència i d’innovació més elevats. El cert és que l’assignatura pendent es continua centrant, així com a bona part del teixit productiu de les illes, en l’impuls de la productivitat. Els segments en què operen els ‘productors de les Balears’ presenten un grau d’aprofitament tant del factor capital com del factor treball que es troba en sintonia amb la mitjana manufacturerera, però que resulta inferior a la mitjana del conjunt del teixit no agrari. A tall il·lustratiu, la productivitat aparent del treball situa el valor afegit per treballador en una mitjana de 43.080 euros, una xifra que supera sensiblement la mitjana manufacturerera (101%) i que, en tot cas, no arriba a assolir les tres quartes parts de la mitjana no agrària balear (74%). Aquest resultat en termes d’aprofitament del factor humà incrementa la pressió dels costos laborals unitaris sobre els marges, per tal com de cada vegada una major part del

valor afegit s'ha d'orientar a sufragar-los (69% vs 59%, total teixit no agrari), malgrat que la mitjana de les despeses de personal per treballador es mantengui en nivells moderats (equival al 86,5% de la mitjana no agrària).

Taula 2
Ràtios d'eficiència

	Indicador	2013	2018
Productors de les Balears	Productivitat del capital	0,22	0,25
	Cost financer mitjà	2,6%	1,4%
	Productivitat del treball	36.600	43.080
	Cost laboral unitari	71,5%	69,1%
	Despeses de personal per treballador	26.162	29.785
Indústria manufacturera	Productivitat del capital	0,26	0,32
	Cost financer mitjà	2,4%	1,4%
	Productivitat del treball	35.065	42.650
	Cost laboral unitari	82,1%	74,6%
	Despeses de personal per treballador	28.785	31.825
Total teixit regional	Productivitat del capital	0,20	0,25
	Cost financer mitjà	3,0%	1,7%
	Productivitat del treball	49.377	58.230
	Cost laboral unitari	64,6%	59,1%
	Despeses de personal per treballador	31.901	34.429

Font: Fundació IMPULSA BALEARS

De fet, malgrat la tendència dels darrers exercicis a la recuperació dels marges (4,3% vs 9,8%, total teixit no agrari) és el diferencial positiu en matèria de rotació de l'actiu –que els ingressos d'explotació aconseguen 'fer treballar' 1,33 vegades a l'any (vs 0,79, total teixit no agrari)– el factor que contribueix a capitalitzar l'activitat de les unitats actives en els segments en què operen els 'productors de les Balears'. Així les coses, la rendibilitat econòmica (o *retorn on assets*, ROA) s'ha arribat a situar en el 5,7% una taxa que supera la mitjana manufacturera (5,5%), però que segueix quedant enrere de la del conjunt de sectors no agraris de l'economia (7,8%). Amb tot, l'efecte palanquejament aplicat sobre aquest resultat fa que la rendibilitat financera (o *retorn on equity*, ROE) s'elevi a la meitat més un i que, així, quedi fixada al 8,5%. El retorn de la inversió es torna a assimilar, doncs, a la mitjana manufacturera (8,7%) i eixampla el diferencial negatiu amb la mitjana no agrària (14,4%). Tot plegat indica que els segments en què operen els 'productors de les Balears' es troben en una situació propícia per plantejar projectes de reinversió que orientats, no a produir més, sinó a produir millor, puguin contribuir a reflatar el rol de les manufactures a la proposta de valor balear. Això, prenent en compte, no tant des de l'òptica del sector, sinó de

l'actor que hi opera, que els atributs que comparteixen els 'productors de les Balears', com a subjectes operatius individuals, permeten fer palanca sobre els atributs i especificitats territorials que poden fer que aquesta proposta sigui única i diferenciada per a les illes en l'entorn competitiu més directe.

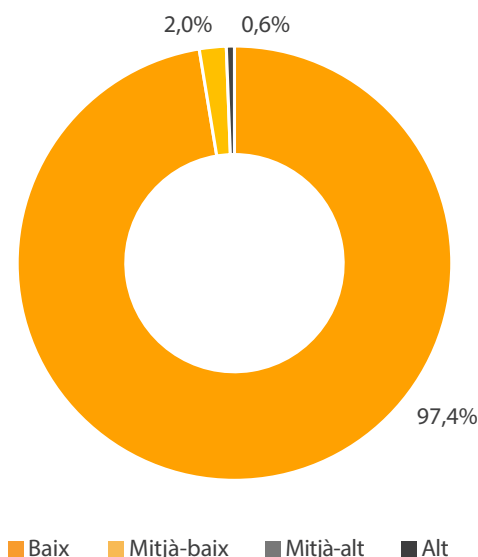
Taula 3
Ràtios de rendibilitat

	Indicador	2013	2018
Productors de les Balears	Rendibilitat financera (ROE)	5,1%	8,5%
	Palanquejament financer	1,29	1,48
	Rendibilitat econòmica (ROA)	4,0%	5,7%
	Marge	2,9%	4,3%
	Rotació	1,35	1,33
Indústria manufacturera	Rendibilitat financera (ROE)	1,3%	8,7%
	Palanquejament financer	0,69	1,57
	Rendibilitat econòmica (ROA)	1,8%	5,5%
	Marge	2,1%	5,7%
	Rotació	0,85	0,97
Total teixit regional	Rendibilitat financera (ROE)	6,9%	14,4%
	Palanquejament financer	1,49	1,84
	Rendibilitat econòmica (ROA)	4,7%	7,8%
	Marge	7,0%	9,8%
	Rotació	0,66	0,79

Font: Fundació IMPULSA BALEARS

MERCATS DE DESTINACIÓ I CAPACITAT EXPORTADORA

Bona part de la contribució que els 'productors de les Balears' poden efectuar a l'impuls de la competitivitat global de les illes descansa en la possibilitat que la comercialització dels béns que produeixen permeti assolir al teixit regional un major grau d'internacionalització. I és que cal prendre en compte que, actualment, la immensa majoria del valor afegit generat en els segments industrials en què aquests actors operen es genera des d'activitats de creixement de la demanda baix (97,4%) –com la fabricació d'aliments i begudes, en l'àmbit agroindustrial, el vestit i el calçat, en el de la moda, o el tèxtil i el mobiliari, en el de l'hàbitat–. Des d'aquesta taxonomia,¹³ que explica el potencial de comercialització dels béns manufacturats, s'extreu que aquests segments es veuen obligats a operar en mercats en els quals és necessari manllevar quota als competidors per incrementar l'activitat i, per tant, presenten una orientació exterior, des del punt de vista estrictament comercial, limitada. Tan sols s'escapen, per definició, a aquesta tendència extrema els segments, a l'especialització de l'hàbitat, relacionats amb la fabricació de materials i revestiments –que se situen en un tram mitjà-baix de creixement de la demanda (2%)– i, especialment, la fabricació d'elements d'il·luminació –que s'enfila al tram alt (0,6%).

Gràfic 10
Distribució dels segments industrials per creixement potencial de la demanda

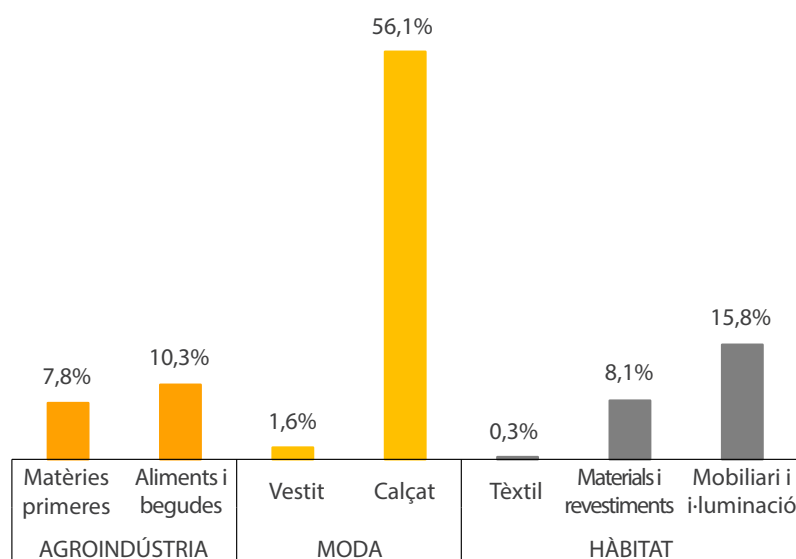
* Dades en percentatges sobre el valor afegit brut corresponents a 2017
Font: Fundació IMPULSA BALEARS

¹³ En aquest cas, s'apela a la taxonomia de les activitats industrials manufactureres basada en el creixement de la demanda recollida per ORKESTRA a través de Navarro, M. (2008). *El entorno económico y la competitividad en España*. Bilbao: Publicacions Universitat de Deusto, p. 262-263. La indústria manufacturera balear manté, actualment, una fracció important de la generació de valor en segments de creixement de la demanda baix (39,8%) o mitjà-baix (28%), enfront dels segments mitjà-alt (30,5%) o alt (1,6%).

Tot plegat no vol dir que en aquests segments no hi operin actors amb una clara vocació exterior i, per tant, amb la necessitat de fixar una posició eficient en un entorn dominat per les cadenes globals de valor. Una posició que també cal visualitzar, mitjançant la participació a fires i esdeveniments internacionals especialitzats. Avui, en termes generals, els segments en què operen els 'productors de les Balears' inclouen a la cistella exportadora de les illes productes per un valor, que segons el darrer balanç anual tancat,¹⁴ ascendeix a 149,9 milions d'euros, xifra que representa el 8,1% del total. Una aportació que, en tot cas, oscil·la entre el 8,9% a la fracció manufacturera i el 26,7% a la fracció primària, d'acord amb les vendes a l'exterior de les matèries primeres agràries vinculades als 'productors de les Balears'.

Entre aquest col·lectiu, la major part de la facturació a la resta del món se situa en l'especialització de la moda (57,8%) –d'acord amb la sortida del calçat (56,1%) i poc amb la del vestit (1,6%)–, seguida de la referent a l'hàbitat (24,2%) –a través del mobiliari i la il·luminació (15,8%), els materials i revestiments (8,1%) i, en una molt menor mesura, del tèxtil (0,3%)–. Val a dir que des de l'agroindústria, amb una quota propera a la cinquena part de les vendes dels segments considerats (18%), emana l'aportació del segment d'aliments i begudes (10,3%) i, així mateix, de matèries primeres (7,8%).

Gràfic 11
Composició de la cistella d'exportació
vinculada a l'especialització dels
'productors de les Balears'

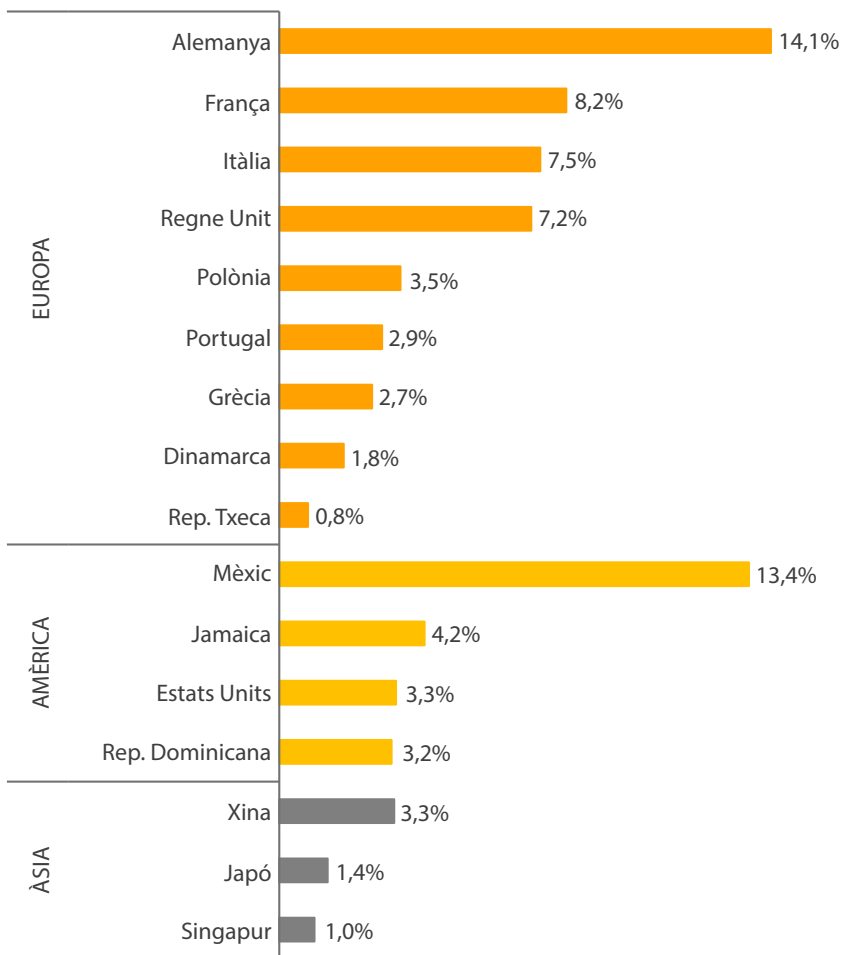

* Dades en percentatges corresponents al 2019

Font: elaboració pròpia a partir de dades de Datacomex

14 D'ara endavant, en aquesta secció, les dades sobre el flux exportador han estat extretes de DATACOMEX del Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme, d'acord amb la desagregació que segueix la CNAE-2009 i fan referència a l'exercici 2019. El seu tractament correspon a la metodologia i resultats generals publicats a través d'[iexporta](http://www.impulsabalears.org/index.php/ca/recursos/i-eines/i-exporta). Abril 2019. Disponible a: <<http://www.impulsabalears.org/index.php/ca/recursos/i-eines/i-exporta>>.

Des d'un punt de vista de mercats, els productes generats pels segments vinculats directament als 'productors de les Balears' es dirigeixen a 134 mercats del món, si bé quatre desenes parts del valor d'exportació es concentren en els països de l'euro (40,4%), especialment a Alemanya (14,1%), França (8,2%) i Itàlia (7,5%) i, en una menor mesura, Portugal (2,9%) i Grècia (2,7%). Si a aquestes vendes s'hi afegeixen les que es dirigeixen a la resta de països de la Unió Europea, la quota s'eleva a més de la meitat (55,3%), prenent en compte la capacitat compradora del Regne Unit (7,2%) –ara ja fora de la UE–, Polònia (3,5%), Dinamarca (1,8%) o la República Txeca (0,8%). Amb tot, els béns produïts a través d'aquests segments també han obert les portes de mercats més llunyans, ja sigui del continent americà –com Mèxic (13,4%), Jamaica (4,2%), els Estats Units (3,3%) i la República Dominicana (3,2%)– o del continent asiàtic –com Xina (3,3%), Japó (1,4%) o Singapur (1%).

Gràfic 12

Mercats d'exportació vinculats a l'especialització dels 'productors de les Balears'

* Dades en percentatges corresponents al 2019
 Font: elaboració pròpia a partir de dades de Datacomex

El cert és que la cistella exportadora de l'arxipèlag troba bons aliats en els productes que generen els segments vinculats als 'productors de les Balears', en la manera que n'hi ha que revelen l'existència d'avantatges comparatius respecte del territori nacional, el qual s'erigeix en un dels seus mercats naturals. Es tracta de productes a través dels quals el flux exportador balear gaudeix d'una especialització superior al flux espanyol i s'erigeixen, per tant, en bons vehicles per empènyer l'obertura a l'exterior del teixit industrial de les illes. Bona part d'aquests avantatges es troben en béns agraris, com les patates –atès que el pes en la cistella balear supera 13,6 vegades el que mantenen en la cistella nacional–, però també industrials, com els teixits (21), el calçat –ja sigui amb la part superior de cuir natural (8,7) o de matèria tèxtil (3,3)–, les cortines (2,8) i els tendals (2,4), els mobles (2,5), la sal (2,1) i les làmpades (1,1), entre d'altres.

Des d'aquesta situació, l'aposta per transitar cap a segments industrials de més valor afegit que pugui descansar sobre la proposta dels 'productors de les Balears', s'hauria d'orientar a fomentar la intensitat tecnològica i a incentivar que la inversió es reorienti cap a actius intangibles basats en el coneixement, ja sigui heretat o adquirit. Així mateix, cal aprofitar que la fragmentació de la producció inherent a les cadenes globals de valor permet desenvolupar i mantenir activitats en serveis avançats relacionats amb el procés industrial –com són el disseny, la R+D, el màrqueting o l'assistència postvenda– que casen molt bé amb l'orientació d'aquest tipus d'actors.

Enfront d'aquest trànsit, cal tenir molt present que l'estimulació de la demanda local de béns industrials generats en el propi territori juga un rol fonamental en l'impuls dels segments que prometen una projecció exterior major, atès que enforteix les bases per adoptar processos empresarials més eficients i incrementa el retorn de l'esforç inversor en innovació i capacitació del capital humà requerit, actualment, per qualsevol procés d'internacionalització. En el cas dels 'productors de les Balears' aquesta qüestió pren un caire especialment interessant, atès que una proposta diferenciada com la seva ha de ser possible connectar-la als reptes que en termes de sofisticació –i, per tant, també en termes de diferenciació– enfronten els actors d'altres segments productius de les illes, com són, fonamentalment, els relacionats amb les indústries de l'experiència (com la restauració, l'allotjament, l'organització d'esdeveniments i la recreació en múltiples formes) l'allotjament, la restauració i l'entreteniment), així com amb les indústries culturals i creatives.

RELACIONS INTERSECTORIALS

Els 'productors de les Balears' troben majors possibilitats d'obrir noves línies de negoci i desenvolupar nous productes a través de la col·laboració i l'intercanvi de coneixement tant entre els propis segments d'activitat en què operen com amb altres esferes de producció. Des d'aquesta consideració, és interessant conèixer que els segments relacionats amb l'activitat dels 'productors de les Balears' formen part de 10 dels 47 tradad clusters definits per l'European Cluster Observatory de la Comissió Europea com entorns productius proclius a la competència exterior, la innovació i la remuneració de salaris més elevats, i que tenen presència a l'arxipèlag.¹⁵ En concret, els segments vinculats amb l'especialització agroindustrial formen part dels clústers de la 'indústria càrnia', 'processament i fabricació d'aliments' i 'distribució i comerç electrònic'—a través de les activitats de fabricació d'aliments i begudes i comerç a l'engròs de matèries primeres i béns agroindustrials—. Paral·lelament, els segments especialitzats en moda s'integren en els clústers de 'roba i confecció'—per mà de la manufactura de vestits— i de 'calçat'—pel que fa al disseny i la fabricació d'aquest tipus de producte—. Al mateix temps, els segments que responen a l'especialització en l'hàbitat es vinculen amb els clústers de 'manufactura tèxtil'—mitjançant les activitats relacionades amb el tèxtil—, 'materials ignis i vulcanitzats' i 'productes i serveis de la construcció'—a través de segments vinculats a la fabricació de materials i revestiments— i 'il·luminació i equipament elèctric' i 'mobles'—d'acord amb el segment de mobiliari i il·luminació—. D'aquesta manera, els clústers vinculats amb l'activitat dels 'productors de les Balears' engloben, en el seu conjunt, un total de 23.493 llocs de feina de diferents tipus d'activitats, una xifra que representa el 14% dels ocupats de les illes que treballen en els segments productius directament vinculats a la cartera de clústers balear.

	Traded clusters	Pes
1	Mobles	100,0%
2	Calçat	98,9%
3	Indústria càrnia	66,1%
4	Roba i confecció	41,8%
5	Il·luminació i equipament elèctric	33,6%
6	Materials ignis i vulcanitzats	31,2%
7	Processament i fabricació d'aliments	22,5%
8	Distribució i comerç electrònic	17,6%
9	Manufactura tèxtil	10,1%
10	Productes i serveis de la construcció	0,6%

* Dades en percentatges sobre els ocupats del clúster

Font: Fundació IMPULSA BALEARS

Taula 4

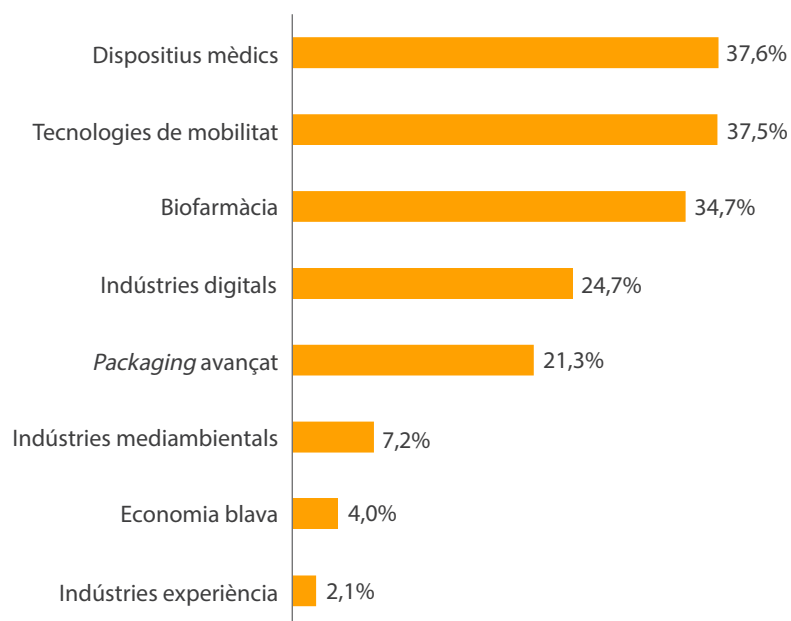
Participació dels segments dels 'productors de les Balears' en la cartera de clústers

15 L'European Cluster Observatory ha definit, a través de l'agrupació de diverses activitats individuals, un conjunt de 51 *traded clusters*, prenent en consideració la concentració que presenten en l'entramat regional europeu, les relacions input-output que mantenen i l'ús de competències o habilitats que comparteixen. Per a més informació, vegeu <www.ec.europa.eu/growth/smes/cluster/observatory>. Les dades aportades responen a Fundació IMPULSA BALEARS. |clúster. Octubre 2019. Disponible a: <<http://www.impulsabalears.org/index.php/ca/recursos/i-eines/i-clúster>>.

Amb tot, a més de les diverses interrelacions que existeixen entre bona part dels segments d'activitat en què operen els 'productors de les Balears', no cal obviar les possibilitats d'accedir a noves bases de coneixement que també sorgeixen al voltant de les denominades 'indústries emergents', definides a nivell europeu com a entorns productius que, d'acord amb les megatendències globals, agrupen als *traded clusters* que presenten un potencial d'interrelació elevat i presenten unes majors oportunitats per explorar noves fórmules de crear valor. En aquest sentit, cal assenyalar que els 10 *traded clusters* vinculats amb l'activitat dels 'productors de les Balears' tenen participació en 8 de les 10 indústries emergents amb representació a l'arxipèlag, les quals relacionen 33 clústers de la cartera balear i engloben un total de 101.118 llocs de feina, o el que és el mateix, un de cada cinc treballadors de les illes (20%).

Així les coses, en aquest entorn productiu, en el qual els 10 clústers vinculats amb l'activitat dels 'productors de les Balears' mantenen una petita participació en la població ocupada total (4,6%), hi emergeix un ampli ventall d'oportunitats d'interrelació amb tot tipus d'activitats entre les quals s'hi inclouen des de les adscrites a l'àrea del màrqueting, el disseny i la publicitat –com són el disseny especialitzat o els serveis de les agències de publicitat i posicionament de producte– o la distribució i el comerç electrònic –com les activitats de *hosting* i altres serveis informàtics o el disseny i la fabricació de l'envasat i empaquetat–, fins a activitats vinculades a l'alta tecnologia –com les relacionades amb la biofarmàcia o els serveis mediambientals–, entre d'altres.

Gràfic 13
Indústries emergents vinculades amb els clústers amb participació de segments dels 'productors de les Balears'

* Dades en percentatges de participació dels clústers amb presència de segments dels 'productors de les Balears' sobre el total de les indústries emergents

Font: Fundació IMPULSA BALEARS

Des d'aquesta perspectiva, el conglomerat de *traded clusters* i indústries emergents vinculats amb els segments d'activitat en què operen els productors de les Balears s'erigeix en un marc especialment propici per impulsar el trànsit del sector cap a l'obertura de noves línies de negoci vinculades a la producció de béns de major sofisticació i complexitat i, per tant, de major valor afegit. Les interrelacions forjades en aquest entorn poden contribuir, no en va, a incorporar i combinar coneixement associat a les darreres innovacions tecnològiques, especialment pel que fa als processos de disseny i fabricació, així com a aproximar-se i, consegüentment, adaptar-se a les tendències més demandades a nivell global, tot facilitant la identificació de nous nínxols de mercat i la introducció dels seus productes, tant en l'àmbit nacional com internacional.

Entitat sol·licitant:

